

Trettondedag jul: Helig avund

Med texten för Trettondagen, eller Epifania, Herrens Uppenbarelse, börjar Matteus sitt egentliga evangelium. Släkttavlan och avsnittet om Jesu födelse är ett slags prologer. I skildringen om de österländska stjärntydarna hittar vi det första direkta talet med den avgörande frågan *var* judarnas nyfödde kung finns. Det framgår inte till vilka stjärntydarna ställer frågan bara att det sker i Jerusalem. Indirekt ställer också kung Herodes samma fråga och Matteus öppnar därmed för den konflikt som sedan följer oss genom hela evangeliet. Stjärntydarna har den goda avsikten att hylla den nyfödde kungen. Herodes däremot ställer samma fråga utifrån sin oro att möta en konkurrent till makten.

Med frågan om *var* judarnas kung är född vill Matteus med hjälp av den judiska skrifttraditionen bevisa att Jesus föddes i Betlehem och därmed var ”judarnas kung” och den Messias man väntade på. Påföljande berättelser om flykten till Egypten och återvändandet därifrån liksom att familjen sedan slår sig ner i Nasaret fyller samma funktion. Det hela avslutas med det både felaktiga och långsökta citatet i vers 23 ”och där bosatte han sig i en stad som heter Nasaret, för att det som sagts genom profeterna skulle uppfyllas: Han skall kallas nasaré.” Vi vet förstås inte *var* Jesus föddes rent historiskt, men det finns en relativt stor samsyn om att det var i Nasaret och inte i Betlehem.

Trettondagens evangelietext har använts av folkfantasin i alla tider. ”Några” stjärntydare har blivit till ”tre” och inte sällan till ”kungar”. I ett skede har de fått namnen Caspar, Melchior och Balthasar. Matteus text har genom århundradena lånat sig till åtskilliga berättelser och tolkningar i olika kristna kulturkretsar. Epifania-festen firades inte sällan tillsammans med Jesu dop och bröllopet i Kana som det första tecknet enligt Johannesevangeliet. Epifania är också äldre än firandet av Jesu födelse.

Om vi i dag vill ge stjärntydarna eller *magerna* en ny betydelse så får vi glömma Herodes-konflikten för ett ögonblick. Matteus återger inte en dokumentär historia utan använder sig av dessa *mager* i ett

universalistiskt perspektiv och återknyter till den judiska traditionslinje som förutser att alla folk skall samlas i Jerusalem, delvis antytt i dagens första läsning, Jes 60:3, 6. Magerna kom troligen från Persien och tillhörde en religiös tradition där stjärntyding var avgörande. Magernas tolkning visar att något storslaget skett. Även om vi inte i dag betraktar en nyfödd kung som något gudagivet och heligt, så var en sådan händelse omgärdad med stor mystik i antiken. Oftast sågs en kung som Guds representant på jorden. Magerna erkänner att en viktig person utanför deras egen kultur- och religionskrets är född och vill visa sin respekt för denna. De gör då det som de anser vara religiöst motiverat gentemot den andre och hyllar barnet med konungsliga gåvor. Därefter *återvänder de sedan hem till sitt land*. De omvänder sig inte till den tradition som detta kungabarn hör till och som deras tolkning av stjärnorna visat sig vara en helig person utan hyllar bara barnet enligt sin egen sed. De återvänder sedan till sitt eget land och sin egen tradition.

Magernas handlande säger något om ett interreligiöst förhållningssätt för vår tid. Det handlar inte bara om att visa respekt utan om att våga besöka varandra, *se* det som är heligt hos den andre och erkänna det. Ibland kan det heliga hos den andre väcka vår avund, det som Krister Stendahl kallade *helig avund*. Det innebär inte att vi ska omvända oss till den andres religiösa tradition. Det betyder att vi går hem till vår egen tradition med ett rikare religiöst bagage än vi hade innan vi besökte den andres hus. Det är detta som är Guds *epifania* i dag, Guds oändligt variationsrika uppenbarelse bland oss människor.

Sr Madeleine Fredell OP